

نشست تربیتی | چارچوبی پیشنهادی

الگوی تربیت رسانه‌ای نسل دیجیتال از منظر قرآن

از مصرف رسانه تا کنشگری آگاهانه و مسئولانه

۱۴۰۵

مسیر بحث از مبانی تا تمرین و مسئولیت مشترک پیش می‌رود

۱ از مهارت فنی تا پرورش شخصیت رسانه‌ای

۲ هشت اصل قرآنی در یک مسیر تربیتی

۳ چالش‌های نوجوان و کارگاه راستی‌آزمایی

۴ نقش‌های مکمل و هدف نهایی

تربیت رسانه‌ای، پرورش انسان است نه آموزش چند ابزار

سواد رسانه‌ای می‌پرسد «چگونه با رسانه تعامل کنم؟»؛ تربیت رسانه‌ای می‌پرسد «در مواجهه با رسانه چه انسانی باشم؟»

سند پیوست؛ بخش‌های ۱ و ۶

قرآن برای مواجهه رسانه‌ای، معیار شناخت و اخلاق می‌دهد

تفکر و تعقل

پیام را بی‌دلیل نپذیر؛ مسئولیت فهم بر عهده ماست. (اسراء: ۳۶)

راستی‌آزمایی

پیش از پذیرش و بازنشر خبر، آن را بررسی کن. (حجرات: ۶)

اخلاق گفتار

هر پیام و بازنشر، مسئولیت اخلاقی دارد. (ق: ۱۸)

حفظ کرامت

تمسخر، تجسس و آزار آنلاین با حرمت انسان ناسازگار است. (حجرات: ۱۱–۱۲)

سرعت انتشار، جای دقت و مسئولیت را نمی‌گیرد.

مسیر تربیت از سنجش پیام به حفظ کرامت می‌رسد

۱

بصیرت

درنگ و فهم پیام؛ اسراء: ۳۶

۲

تبیّن

سنجش منبع و شواهد؛ حجرات: ۶

۳

اخلاق ارتباطی

مسئولیت در گفتار و بازنشر؛ ق: ۱۸

۴

کرامت انسانی

پرهیز از تمسخر و تجسس؛ حجرات: ۱۱–۱۲

خودتنظیمی و کنشگری، مقصد مسیر تربیتی‌اند

۱

خویشتن‌داری

انتخاب آگاهانه محتوا؛ نور: ۳۰–۳۱

۲

هویت مستقل

ارزش خود را به تأیید آنلاین گره نزن؛ اسراء: ۷۰

۳

خودمدیریتی

برای وقت و توجه مرز بگذار؛ عصر: ۱–۳

۴

کنشگری مسئولانه

از مصرف منفعل به مشارکت مفید؛ آل‌عمران: ۱۰۴

خروجی پیشنهادی: نوجوانِ بصیر، خودتنظیم‌گر و مسئول.

چالش دیجیتال، هم حقیقت را می‌آزماید هم هویت و تعادل را

شناخت ← رفتار

حقیقت و هوش مصنوعی

تصویر و متنِ باورپذیر، نیاز به بررسی منبع و شواهد را بیشتر می‌کند.

توجه و زمان

جریان بی‌پایان محتوا می‌تواند تعادل زندگی آنلاین و واقعی را برهم بزند.

هویت نمایشی

تأییدطلبی و لایک ممکن است خودارزشمندی را به واکنش دیگران وابسته کند.

خشونت و حریم

تمسخر، قلدری و نقض حریم در ارتباطات روزمره پنهان می‌ماند.

فرد ← رابطه

راستی‌آزمایی را می‌توان در یک کارگاه کوتاه تمرین کرد

۰۱ **منبع**
خبر از کجا آمده و منبع اولیه چیست؟

۰۲ **زمان و زمینه**
تاریخ، مکان و بافت خبر روشن است؟

۰۳ **کامل‌بودن**
بخشی از ویدئو یا نقل‌قول حذف شده؟

۰۴ **شواهد مستقل**
منابع معتبر دیگر آن را تأیید می‌کنند؟

۰۵ **آسیب به آبرو**
بازنشر می‌تواند حریم یا کرامت کسی را نقض کند؟

۰۶ **تصمیم مسئولانه**
اکنون بازنشر، اصلاح یا توقف مناسب‌تر است؟

خانواده، مدرسه و نهادهای فرهنگی نقش‌های مکمل دارند

۱

خانواده

الگوسازی در مصرف رسانه؛ گفت‌وگوی بی‌هراس؛ قواعد مشترک و حریم خصوصی.

۲

مدرسه

تمرین راستی‌آزمایی و تحلیل پیام؛ اخلاق ارتباطی؛ تولید محتوا در فضای امن.

۳

دانشگاه و نهادهای فرهنگی

تولید دانش بومی؛ آموزش والدین و معلمان؛ پیوند مطالعات قرآنی و تربیتی با شواهد.

ممنوعیتِ تنها را با قواعد مشترک و خودتنظیمی جایگزین کنیم

کنترل یک‌سویه

ممنوعیت بدون گفت‌وگو؛ نوجوان از تصمیم‌گیری و تمرین تشخیص دور می‌ماند.

محدودیت حمایتی، مکمل تربیت است.

توانمندسازی متناسب با سن

قواعد روشن و مشترک، تمرین انتخاب، اعتماد و بازبینی دوره‌ای.

نوجوان بصیر، خودتنظیم‌گر و مسئول؛ هدف مشترک تربیت رسانه‌ای

از یک خبر وایرال آغاز کنیم: بررسی، گفت‌وگو، تصمیم مسئولانه

این هفته یک خبر راستی‌آزمایی کنید.